

Vitomil Zupan
POTOVANJE V
TISOČERA MESTA

ilustracije Maksim Sedej

Beletrina*

Otroški roman za Martela

BRV ČEZ LUNIN POTOK

Tisti zimski dan, ko je bil Tek najbolj poreden, mu je mama dvakrat rekla: »Ne plezaj po kredenci, da si ne razbiješ glave. Da bi te zlomek,* o, da bi te zlomek!« In ni videla, kako so neslišno zazijala kuhinjska vrata in kako je tiho vstopil črn berač.

* zlomek – zloben, hudoben človek, tudi težava (neprijetnost)

Ko je Tek odprl usta, da bi od strahu poklical na pomoč, ga je ohlapna, velika roka prijela za obraz, druga pa ga je vzdignila od tal in že je bil zavezan v temno malho.* Zlomek ga je vzel.

Že se je stresalo in premikalo, že ga je nosilo s seboj. Zaman je poskušal zakričati, zaman se je otepal; tista lopatasta, mlahava roka mu je pritiskala smrdljivo platno malhe na obraz, noge in roke mu je vklepala tesna ječa, ki je ob dolgih korakih opletala po velikem telesu črnega moža. Tek se je skrčil in prisluhnil: roka je popustila, vrnila se je še enkrat, še drugič, ko pa se je prepričala, da miruje, je ni bilo več. Tek je začel previdno otipavati stene. Koraki so ga nosili enakomerno v neznanu. Čutil je solze, ki so mu tekle po licih. Kje je ostala mama? Spodaj pri nogah se je nekaj svetilo: posegel je z roko, prstek je našel luknjo, ki pa ni bila večja od lešnika. Sam ni vedel, zakaj mu je začelo srce še hitreje utripati, solze so se ustavile. Počasi se je začel premikati v bisagi in se po dolgem trudu obrnil tako, da je imel noge tam, kjer je bila prej glava in prišel je z očesom na luknjico. Svetloba ga je prvi hip oslepila; ko se je razgledal, je opazil velike črne škornje iz klobučevine, ki so stopali pod njim po belo-modri gazi, gaz se je vlekla čez travnik, mimo zasneženih vrtov in hiš in nikjer ni bilo videti žive duše, samo tenki steber dima, ki se je dvigal iz hišice, je oznanjal, da je nekje človek. Mama je ostala tam daleč nekje za vrtovi v hiši, po kateri se vzpenjajo marelice, tam je ostal bratec, oče pa hodi nekje po tujem svetu in misli, da je doma vse dobro in prav.

Teka so spet oblile tople solze, ena je kanila skozi luknjico v belo prostost. Za njo! si je zaželel Tek vroče in iz vsega srca; dva prstka

* malha – preprosta popotna torba za čez ramo (bisaga)

je zarinil v odprtino, tri, štiri, iztrgal je nitko, še eno, naslednja se je upirala, moral jo je pregrizniti; solze so se ustavile, lica so mu žarela od vneme, trgal in grizel je niti, že je šla roka skozi odprtino, kmalu sta šli obe roki, naenkrat je pomolil glavo v čvrst, hladen zrak, ki ga je globoko zajel; počasi je odprl oči: gaz se je vila skozi zasneženi gozd nalahno navkreber. Naglo se je potegnil nazaj v malho, ostro platno mu je obdrsnilo ušesa, da so mu zagorela, kakor bi ga kdo zuhljal. Premišljeno in vztrajno je vlekel nit za nitjo iz oboda luknje in vsako preglodal z zobmi, okence v svet se je večalo, že je lahko pomolil skozenj glavo in eno ramo, ko ga je presenetil vroč vzdih: začuden je otrpnil in se zagledal – čez črni hrbet sta viseli zraven njegove še dve malhi in iz ene je prišel vzdih. Rahlo je potolkel po najbližji in zašepetal: »Kdo pa je tukaj?« Prišel je plašen, ihteč odgovor: »Zvezdica.« Sosedova Zvezdica! Teku je zastala sapa. »Ali si ti Tekec?« se je oglasilo iz tretje malhe. In to je bil prestrašeni glas tistega Mihca, ki je prejšnji dan zagnal Teku dobro pomerjeno kepo naravnost v nos. Toda zdaj je bilo vse pozabljeno. Medtem je nad njimi zagodrnjalo z debelim glasom, Tek je smuknil nazaj v svojo ječo, ravno pravi čas; velika roka je obšla vse tri malhe. Previdno je spet pogledal na plano. Pot se je vila skozi gozd, pod velikimi drevesi je molela suha praprot iz snega. Spravil se je spet nad nitke, kmalu je bila luknja tako velika, da je skoraj padel iz malhe; ustrašil se je, da ne bi priletel na veliko črno peto klobučevinastega škornja in bi ga Zlomek opazil. Gotovo bi ga strašno nabil zaradi luknje v malhi.

Medtem so prišli na čistino, Zlomek se je ustavil, odštorkljaj je k skladovnici drv, si popravil malhe in sedel. Tekova malha je ležala na bukovi kladi, tako da je lahko pomolil glavo do oči skozi luknjo in poškilil na Zlomka. Bil je velikanski, pokrit s

širokokrajnim klobukom, roke je držal na kolenih, črne in kakor bi bile gumijaste, in takrat je Tek zagledal tudi njegov obraz s pogledom nekam predse: bil je zelo utrujen, star obraz, poln sivih in rdečih ščetin, vnetih oči in z nosu mu je visela kapljica, v ušesu, nagubanem, rdečem, je imel zlat murček.* Iz žepa je potegnili velik, rdeč robec in si obrisal čelo s svojo čudno roko, ki je bila menda brez pravih členkov. Takrat je Zlomek globoko vzdihnil; bil je videti tako utrujen in siromašen, da se je Teku zasmilil v srce, takoj za tem pa je tako grdo pljunil v sneg, da je vse usmiljenje v Teku pri priči ugasnilo.

Počasi je lezel iz malhe, prst za prstom, ud za udom, gib za gibom – in že je stal za klado, malha pa je prazna ležala na njej. Če bi se zdaj obrnil Zlomek proti njej, bi bila nesreča tu. Toda črnih si je z obema rokama pokrili obraz in komolce naslonil na kolena. Tek je vzdignil poleno in ga počasi porinil v malho, drugo poleno, tretje, potem pa je nitke za silo zvezal, da bi drva ne popadala iz malhe na črne pete: Zlomek bi videl, kaj je, tekeli bi za njim in bi ga ujeli. Prav gotovo bi ga strašno nabil.

Medtem je Zlomek vstal; ne da bi se ozrl, si je popravil malhe in se podal v gaz, Zvezdica in Mihec sta molčala. Tek je iztegnil glavo izza klade in napenjal možgane, bil je ves vroč, zmeden, bil je v skrbeh za Zvezdico in Mihca in še nekaj – bil je po naravi strašno radoveden. Sam ni vedel, kako je bilo: kar poskočil je izza klade in stekel za Zlomkom po stezi navkreber. Namenil se je, da bo gledal izza dreves za njim, toda sneg je bil predebel; moral je hoditi po gazi. Zlomek pa se ni obrnil. Tek je zaostajal, poganjal se je za

* murček – uhan z okrasom v obliki zamorčkove glave

njim, pot je šla čedalje bolj strmo v hrib, znoj mu je tekel curkoma po obrazu in sape mu je zmanjkovalo, ko se je kobacal po visokem snegu, kajti za vsako Zlomkovo stopinjo je moral napraviti tri. Malhe so opletale pred njim na širokem hrbtu, škrici suknje so mu plapolali pred očmi: in v strmini se je Tek oprijel Zlomkovega škričca. Ubogi Zlomek pa ni nič opazil. Pot je bila čedalje hujša, čedalje bolj strma, mrak je zalival gozd in med golimi drevesnimi vrhovi so se na krpah jasnega neba med oblaki začele prižigati zvezdice, ki jih je imel Tek tako rad.

Toda pot, pot! Prav nič več ni čutil nog, ko se je klanec zravnal in se tako naglo prevesil, da Tek ni utegnil spustiti Zlomkove suknje. Strašno je zahreščalo, potegnilo ga je za seboj, Zlomek je zakašljaj ali pa se je zasmejal, bogve, in že je šlo po ledeni drči navzdol. Tek je čepel na drveh svoje malhe kakor na saneh, Mihec in Zvezdica sta glasno jokala od strahu. Bližalo se je nekaj svetlega, hrušč je obstal, drča se je iztekla v zelen travnik, južno je zapihalo, Zlomek je vstal in si popravil malhe, Tek je smuknil za drevo, čez travnik se je vlekel bleščeč se potok, kakor da se pretaka v njem namesto vode plava mesečina. Tu se je Zlomek ustavil, Tek pa je počepnil za cvetoč grm črnega trna.

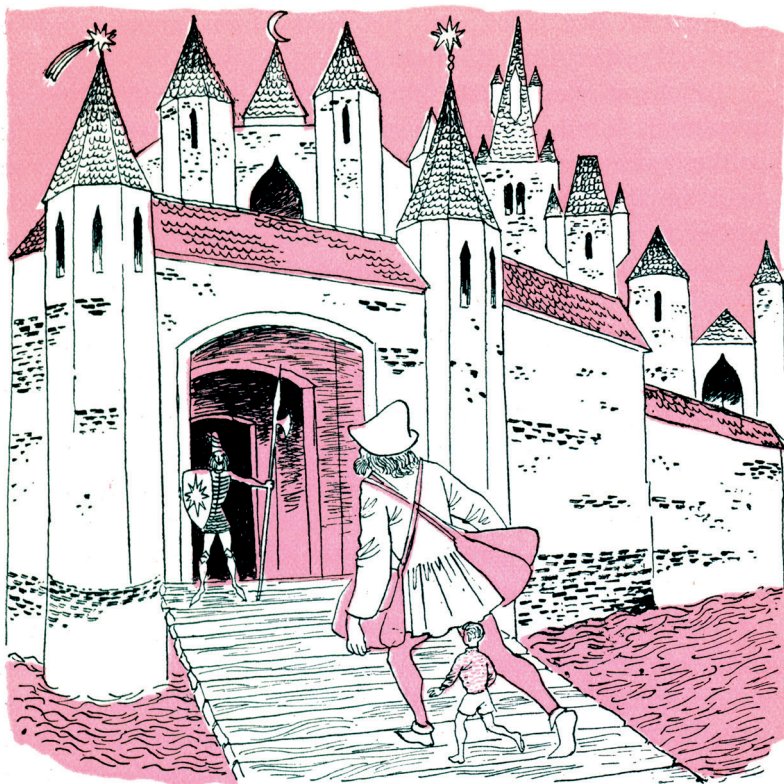
Zlomek je zaploskal in onstran so se prikazale postave in porinile čez potok brv, potem pa so se vrgle na tla, kazalo je, kakor da si pokrivajo obraze z rokami. Zlomek je šel čez potok, Tek pa se mu je držal za petami, onstran se je brž splazil po bregu in legel med cvetne gredice. Zlomek je odvezal prvo malho in stresel na tla skuštrano in jokajočo postavico: to je bila sosedova Zvezdica, potem je stresel iz druge malhe Mihca, ki si je obe roke tiščal na usta, naposled je odvezal tretjo malho – na tla so padala polena, oster glas je presekal zrak, Zlomek je udaril z nogo ob tla, otipaval

je malho in hripavo kričal, potem jo je zagnal v potok –vzdignili so se modri plameni in jo požrli. Potem se je slišalo, kako je rekel:

»Volkovi ga bodo raztrgali.«

»Tebe bojo,« mu je tiho odgovoril Tek.

Zlomek je pomočil prst v potok in konec prsta je zasijal v modri luči – namazal je Zvezdico po temenu, zamolklo je kriknila, potem je namazal še Mihca, ki je izpustil divji krik. Teku so se oči napolnile s solzami, ko je od daleč sledil Zlomku, ki je šel z Zvezdico in Mihcem proti obzidju, skozi velika zidana vrata, kjer ni bilo drugega kakor velikanski ščetinast čuvaj s helebardo. Ta je gledal naravnost predse, nepremično – kakor bi bil slep. Tek je za njegovimi nogami smuknil v mesto, ki je ležalo onstran obzidja: poltemne ulice so bile prazne, v črnih hišah so gorele rumene luči, na strehah in mostovžih so sedele nepremične sence mačk z rumenimi očmi, iz dimnikov se je sukljal čisto bel dim naravnost v zvezdnato nebo, iz ozkih vrtov so molela vitka drevesa z velikimi listi in belimi cvetovi, na širokem trgu, tlakovanem s snežno belimi ploščicami, pa je stala bogato razsvetljena palača. Zlomek je šel naravnost proti njej in z obema Tekovima znancema izginil na širokem stopnišču. Tek je opazil vrtna vratca, preplezal jih je, se spustil na temen vrt, splezal na vitko drevo in že je stal na mostovžu in gledal skozi okno v lepo razsvetljeno sobano.

PRIJAZNI PES BAGA

Prvo, kar je videl, je bil velikanski lesteneč na trojni zlati verigi, kovani labodi so nosili na glavah vitke sveče, okrog katerih so rajali zlati fantički. Drugo, kar je zagledal, je bil bel, svilnato kodrast pes, kakršnega si je želel, odkar se je spominjal. Kakor srna po mahu je stopal po preprogah na bleščečih se tleh, črne oči so se svetile v beli dlaki, ki bi jo Tek tako rad pobožal, da je obe roke pritisnil na

lice in odprtih ust gledal izza okenske zavese v hišo. Tretje je bil Zlomek.

In okrog njega vrsta služabnikov v rumenih oblekah in zelenih šolnih. Slačili so mu težko obleko, vlekli z rok velike rokavice, sezuvali klobučevinaste škornje, brivec ga je obril, prinesli so veliko kopalno kad in ga odrgnili, potem so ga oblekli v belo svilo in golobje siv žamet. Pes pa je sedel ob strani in jih modro opazoval. Zlomek se je prelevil v vitkega, čednega moža, a na obrazu mu je ležala nepopisna zamišljenost, utrujenost in žalost.

Prinesli so težke damastne prte in pogrinjali dolgo, široko mizo za gostijo, nosili so bele posode, kristalne kozarce, bleščeč se pribor. Zlomek pa je tlesknil s prsti in poklical psa z imenom Baga, vzdignil je pručico in ukazal: »Hop!« Baga je pomahal z repom, skočil pa ni. Medtem so prišli muzikanti, razvrstili so stole in stojala za note, prišli so norci v rdeče-zelenih oblekah s koničastimi kapami, vsi pošiti s kraguljčki, vodil jih je visok, tenak norec v črno-beli obleki z obrazom, v katerem je bilo sredi velike beline komaj razločiti majhne oči, kakor glavici od bucike. Muzikanti so posedli, norci so se naslonili na steno, počepnili na tla – iz skled na mizi se je kadilo – vse pa se je dogajalo v tišini, kakor bi v hiši vladala strah in žalovanje.

Zlomek je silil Bago, naj skoči, pes pa se je prestopil in Tek je opazil, da šepa. »Kaj se delaš, nesnaga!« je vzkliknil Zlomek in ga vzdignil od tal, potipal mu je nogo in ga spustil na tla, rekoč: »Komedijant! Prav nič ti ni.« – Baga se ni ozrl nanj, drobno stopaje je šel k oblazinjeni pručki in legel nanjo. Godba je zaigrala mehko in očarljivo sladko. Zlomek je sedel k mizi in dal z roko znamenje, začeli so mu streči – jedel je sam pri veliki mizi, polni posod in pribora, pil je sam, godba je igrala poltiho, zdaj pa zdaj je zazvenela

posoda, sluge so švigali neslišno po sobani in še so prinašali jedi, ko je Zlomek vstal in prinesel Bagi pečeno kurje bedro. Toda pes se je obrnil stran. Zlomek ga je frcnil v nogo. Baga pa je zarenčal. Zlomek se je močno začudil, frcnil ga je še enkrat, pes je še glasneje zarenčal, gospodar pa se je razjezil.

»To pa presega vse meje, Baga!« je zaklical. »Še renčal boš name? No, dovolj mi je tvoje prevzetnosti. Primite ga! Vrzite ga na mostovž! In da se mi ne prikažeš pred oči, dokler se ne skesaš in poboljšaš.«

Tek se je stisnil k zidu. Rumenci so stresli psa zraven njega na tla. Deček je počepnil k njemu. Pes ga je začudeno pogledal.

»Všeč mi je, Baga, da imaš značaj.« Pes je imel nepopisno mehko dlako. »Pokaži, ali te tukaj boli tačka? Čakaj, aha, trn si si zadrl. Pri miru bodi, precej bo dobro; saj je taca čisto vroča. Stisni zobe, Baga!«

»Ojej,« se je oglasil pes in trn je bil zunaj.

Zlomek pa ga je slišal, stopil je k oknu in zaklical: »Zaman vsak jok in prošnja. Da se mi ne prikažeš pred oči, dokler je še trohica trme v tebi.«

»Trn ni trma, bedak,« mu je tiho odgovoril Tek in je bil blažen, ker mu je Baga položil glavo na kolena.

V sobani je postala godba živahnejša, slišati je bilo topot. Tek je pogledal skozi okno: norci so se prekopicivali pred Zlomkom, ta pa je sedel v naslanjaču brez nasmeška na obrazu. Črno-beli norec je prepeval s kitaro v rokah, brenkal in poplesoval, odpiral je velika usta in tako smešno mežikal z drobnimi očmi, da je moral Tek z obema rokama dušiti smeh, Zlomek pa se ni niti namrdnil. Z mize so odnašali zadnje sklede. Tek je rekel psu: »Baga, ko bi ti vedel, kako sem lačen.«

S psom v naročju je previdno splezal z mostovža na drevo in se spuščal z veje na vejo do trate. V pritličju je bila velika, svetla kuhinja, po kateri so hodili kuharji in kuharčki v belem, na oknu so se hladile žemljice. Baga se je vzel na okno, Tek pa je rekel:

»Če hočeš, Baga, ti dam nekaj žemljic, ti si tu doma, zato to ne bi bilo nič narobe. Zase pa ne smem vzeti, čeprav sem lačen, da se mi tema dela pred očmi.«

Vzel je sedem rumenih žemelj in jih položil pred psa na trato, ta je eno poduhal, jesti pa ni hotel. Ozrl se je k Teku.

»Všeč mi je, Baga, da si snažen in nisi obliznil žemljice, ker se tako prenašajo bacili – in če misliš, da je prav, bom jedel.«

Sedela sta molče na travi, samo zapečena skorjica je hrustala pod Tekovimi zobmi. Ko je pojedel, se je Baga spet vzel na okno.

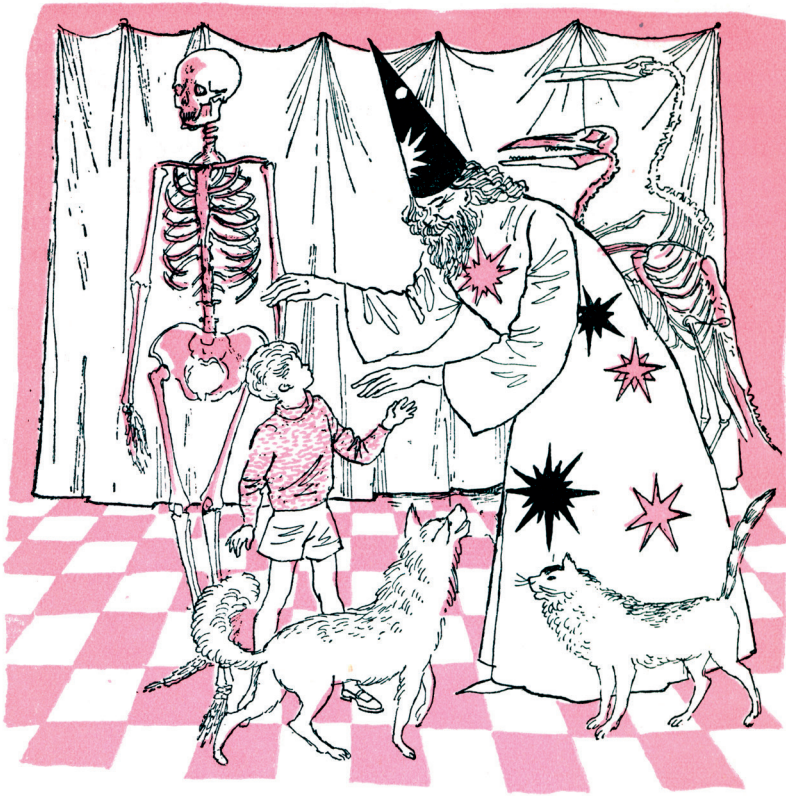
»Hvala,« je rekel Tek, »za zdaj imam zadosti. Razen tega ni zdravo jesti preveč toplega kruha, ker te napihne.«

Napotila sta se po beli stezici ob hiši. Velika luna je sijala skozi listje dreves. Za hišo se je vrt razširil. Vodomet se je iskril v mesečini; med cvetnimi grmi in gredicami so bile speljane poti, a nikjer ni bilo žive duše. Skozi vrt je tekel vijugast potoček, šla sta čez tenak mostič in se ustavila ob umetelno kovani ograji. Baga se je vzel s prednjima tacama na vrata, Tek je pritisnil kljuko, toda vrata so bila trdno zaklenjena. S psom pod pazduho je Tek splezal po železnih palicah, prestopil suličaste grebene na vrhu in se spustil v ozko, samotno ulico. Tam so stale v luninem svitu majhne hiše z visokimi strehami, med njimi pa se je dvigal sredi smrečja in borovja teman gradič s stolpiči in kupolami: tja se je napotil Baga in se ves čas oziral, ali mu Tek sledi.

Prišla sta do velikih rezljanih vrat, pes se je vzel proti visečemu ročaju zvonca.

Tek je pozvonil.

Najprej je bilo vse tiho. Potem je bilo slišati šumenje, potem je bilo spet tiho. In po nekakšnem drsanju je škrtnilo, zapokljalo in zaškripalo: vrata so se počasi odprla, rumena luč je posijala in v njeni svetlobi je stal dedek z dolgo belo brado v temnomodri halji, na kateri so bila upodobljena srebrna zvezdna znamenja. Na rami mu je sedela kakor kepa mehke dlake črna mačica z velikimi rumenimi očmi.

HIŠA ZVEZDNEGA DEDKA

Prvo, kar je rekel dedek, je bilo: »Baga, ura je deset in ti še nisi v postelji. In kdo je ta tvoj prijatelj, ki tudi dovolj ne ceni posteljice?«

»Jaz sem Tek in sem čisto nov tukaj. Baga je mislil, da bi šla malo k vam.«

»To je zelo lepo,« je pokimal dedek. Baga je pomahal z repom in šel v hišo, mačka pa je rekla: »Mrna.« Tako so se vsi spoznali. Dedek je pokazal z roko v vežo, Tek je vstopil in vrata so se zaprla.

Veža je bila vsa v črno-belih ploskvicah, kakor šahovska deska, po tleh pa je bila položena debela rumenkasta preproga. Soba je bila Teku še bolj všeč, ker je imela zagotovo šestnajst kotov in voglov, kjer bi se dalo zelo lepo skrivati. Tam so stala človeška in živalska okostja, bukve, stekleničice, ptičje kletke, barvice, stare ure, orodje, pisane cunje, zemljevidi in ribe v prozornih steklenicah. Dedek je sedel v naslanjač, ki mu je segal visoko nad glavo, Mrna je skočila na najvišje mesto in se vzbočila v most, se pretegnila in legla, oči pa ni umaknila z gostov. Baga je poduhal po sobi, ali je kaj novega, in se ulegel na koštrunovo kožo pred dedkove noge. Tek se je usedel na pručico in vprašal:

»Ali se lahko prime te reči, ki so tukaj?« in je pokazal po sobi. Dedek je pokimal. Stara ura s stebriči je začela biti, bila je deset in potem je milo zaigrala. Tek je stal pred njo, začela je bít druga, Tek se je obrnil, potem tretja, Tek je zaploskal od veselja in se začel smejati, tudi dedek se je začel hahljati, Baga je skočil pokonci in zalajal, Mrna pa je vstala, se vzpela v lok in si začela brusiti kremplje na naslanjaču; ure so bile in igrale, Tek je skakal z Bago po sobi, dedek pa se je tolkel od smeha po kolenih. Bagi je spodrsnilo na ovinku in je padel. Da ne bi psa pohodil, je Tek odskočil in se zaletel v okostnjaka, ta je zviška padel na naslanjač, dedek je planil k njemu, da bi ga prestregel, Mrna se je ustrašila in skočila na mizo, črninik se je prevrnil in dolg moder jezik črnila je šinil čez brezmadežni list papirja, kamor je najbrž dedek zapisoval nekaj važnega, kajti zresnil se je na mah, Tek se je prijel za glavo, Baga je sedel v kot, Mrna pa se je naredila čisto majhno; sedela je na omari zraven ure in gledala, kaj bo.

V tišini je rekel dedek:

»Zdaj pa bo – zlomek.« Počilo je.

Medtem je bilo slišati iz veže škripanje, trkanje, zvonec je pozvonil. Dedek si je nataknil naočnike in naglo mahal z rokami, Teku in Bagi je kazal pod mizo, razumela sta ga in se brž skrila med zavese, ki so visele onstran mize, takrat pa so se odprla vrata in Tek je prepoznal Zlomkov glas, ki je rekel:

»Dober večer, Tisoč. Kaj pa vidim tam na mizi?«

Dedkov glas se je tresel, ko je odgovarjal:

»Pomislite, kako sem neroden – uničil sem delo treh zaporedij.«

»Ali ni morda tega napravila Mrna?«

»O, ne. Mrna je tako lena, ona se skoraj ne premakne.«

»In kar sam si? Kar sam?«

»Ja, seveda. Komu pa je mar za družbo starega, sitnega človeka?«

»Tako, tako,« je mrmral Zlomek. »Pokaži mi delo. Mislim, da bolj malo delate, ali se motim? Koliko novih zvezd je zasvetilo na nebu v zadnjih sedmih zaporedjih? Ne veš na pamet? Lepo, lepo. Drugič bi bil bolj zadovoljen, če bi to vedel na pamet. Lenoba je vseh grdob grdoba.«

Pri tem se je menda obrnil in odšel. Dedek je zašepetal:

»No, to je bil Zlomek,« nakar so se spet vsi zbrali okrog razlitega črnila.

»Ali vam je res ime Tisoč?« se je začudil Tek.

»Res, tako mi je ime.«

»Zakaj vam je pa tako ime?«

»Ker sem tisoči, a tega ni treba spraševati, zakaj.«

»Ali vas kaj vest peče, dedek,« je spet vprašal Tek, »ker ste se tako grdo zlagali?«

»Seveda me peče. Ali pa misliš, Tek, da bi bilo bolje povedati po pravici?«

»Mamici bi moral povedati po pravici, Zlomku pa ne.«

Dedek je s pivnikom brisal črnilo. Ustavil se je. »Kaj pa je to ,mamica'?«

Tek je mislil, da se šali in mu ni odgovoril.

»Kje pa stanuješ?« se je zanimal Tisoč.

»Nikjer. Ali bi lahko tukaj?«

»O, ne, ne,« se je ustrašil dedek. »Ali nisi tam pri otrocih? In: kako, da te pustijo samega? Od kod pa si prišel?«

»Dedek Tisoč, jutri ali pojutrišnjem ti povem vse po pravici, zdaj se te pa še bojim. Tudi Baga še nič ne ve. Ali imaš kakšno posteljico za naju? Jaz sem tako utrujen.«

»Posteljico, križana gora, posteljico, seveda imam posteljico, o, ti nesrečni moj otrok, če se le ne bo zlegla kakšna zgaga iz tega.«

»Zgaga bo, dedek, ker meni lezejo oči skupaj.«

Dedek je obul ta velike copate in vzel luč, peljal ju je po stopnišču iz črnega lesa, po steklenem hodniku, skozi troje soban v sobico, kjer je stala postelja z visokimi stranicami, ki so držale svileno pernico. Baga je bil prvi na njej. Dedek še ni bil iz sobe, ko je Teku spanec zatisnil oči, da ni slišal, kako mu je rekel namesto lahko noč:

»Lahke zvezdice, Tek!«

JUTRANJI POGOVOR

Ko se je Tek prebudil, je v rumenkasti luči zagledal smehljajoč se dedkov obraz in velike rumene oči v črnem mačjem obrazu. Na omarici je stala velika skleda dišeče kave in košarica mlečnega peciva. Baga je takoj skočil s postelje in, ne da bi se ozrl, stekel skozi priprta vrata iz sobe.

»Tako snažna je ta žival,« ga je pohvalil Tisoč, »Baga bi raje umrl, kakor da bi ponečedil sobo. Odkar se poznavata, sem mu ujel samo dve bolhi, Mrna pa je eno dobila od njega.«

»Kaj pa če je Baga dobil tisti dve od Mrne?« je pripomnil Tek. Tisoč se je prijel za glavo in ga osuplo gledal. Ves obupan je zajecjal: »Pes – od Mrne – bolho ... ali si pri pameti, Tek?« Mrna je vzdignila glavo.

Tek je uvidel, da ima vse svoje meje in je pomirljivo odgovoril:

»Ne razburjajte se, dedek; človek samo premišlja.« Hitel je jesti in ko se je najedel, je vprašal: »Najbrž je še zelo zgodaj, ko je še taka tema.«

»Jutro je že in sijaj sega čez celo nebo,« je odgovoril Tisoč.

»Kakšno jutro?« Tek je stekel k oknu. Čez nebo je bil razlit rožnat sijaj, vanj so se risale strme strehe, stolpiči in dimniki mesta, ki se je že zbudilo in šumelo po ulicah, zvonkljalo, govorilo in se pretakalo, njegovi glasovi so prihajali skozi cvetočo živo mejo hkrati s številnimi raznobarvnimi lučkami.

»Kakšno jutro!« je vzkliknil Tek. »Kje pa je sonce?«

»Kaj pa je to – ‚sonce‘?« je vprašal Tisoč.

»Dedek, pa menda nisi vprašal zares, kaj je to sonce?«

Tek ni opazil, da je začel dedka tikati. Tisočev obraz je bil popolnoma resen, ko je odgovoril:

»Ne vem, o čem govoriš, ljubi otrok. Povej mi, kaj je to – sonce?«

»Sonce, dedek, je vendar sonce. Zjutraj pride na nebo, zato da postane svet vesel in zlat in da otroci raje vstanejo, opoldne pripeka in žene ljudi v senco, da si odpočijejo, zvečer pa gre za goro, zato da grejo otroci spat. Ali zdaj veš, kaj je sonce?«

Dedek je zamišljeno odkimal. Mrna je stresla glavo.

»Sonce, dedek,« je nadaljeval Tek, »naredí, da ptički začnejo peti in še roparji si ne upajo iz gozda, kadar sonce sije. Ali zdaj veš, kaj je sonce?«

Tisoč je počasi odgovoril:

»To je najbrž strašna zmota – kajti noč je zvezdna, dan pa, kakor ga vidiš v oknu, je rožnato svetlikanje čez vse nebo, dan in noč skupaj se imenujeta eno modro zaporedje. Pri nas ni nikoli drugače kakor tako.«

Gledala sta se in oba sta bila začudena.

Baga se je vrnil dobre volje.

»Ali mi boš povedal, od kod si doma?« je vprašal dedek.

»Sedaj še ne, čeprav ti po pravici povem, da že čutim veliko zaupanje do tebe in mislim, da te imam tudi že malo rad. Zdaj moram z doma, ker imam zelo važen popravek – in trdno upam, da pojde Baga z menoj.«

Pes je pomahal z repom.

Na stolu je bila skleda z rožnato dišečo vodo. Tek se je umil in se preoblekel v belo svileni srajco in obleko iz sinjega žameta, ki jo je dedek v njegovo veselje lepo zlikano potegnili izpod halje. Podal mu je še temnomodre nogavice in lahke čevlje iz kosmatega belega usnja.

»Kje si vse to dobil, dedek?« je vzkliknil Tek in z obema rokama božal obleko.

Tisoč pa ni hotel povedati, samo zelo zadovoljno se je muzal, ko so šli po stopnicah. Hišna vrata so bila na pol odprta.

Ob odhodu je Tisoč rekel:

»Upam, da ti je všeč pri nas, čeprav nimamo sonca, tistega čudeža, ki roparjem ne da iz gozda.«

»Zelo mi je všeč, dedek; všeč mi je, da ni nikjer nič grdega, da so vse stene oblepljene s tem poslikanim papirjem, da so košarice za cvetje tako tanke, kakor bi bile prozorne, všeč mi je, da ni nobenega prahu.« Potegnili je s prstom po robovih rezljanih vrat in prst je ostal brez praška.

Tisoč se je smejal do solz, naposled se je poslovil, rekoč: »Glejta, da se vrneta pred eno, ker vaju bo takrat čakalo kosilo.«

Mačka se je pretegnila, v slovo je rekla »Mrna«, kakor bi hotela reči: ostajam z odličnim spoštovanjem, Mrna.

ZAPRTA PALAČA

Na ulici je bilo veliko ljudi v pisanih oblekah, v raznovrstnih kapah in klobukih, v čeveljčkih z zlatimi in srebrnimi zaponkami, govorili so, mahali z rokami, se smejali, se shajali in se razhajali, hiteli v hiše in prihajali iz njih pod raznobarnimi lampijoni, ki so žareli pod rožnatim svetlikanjem, padajočim z neba.

Po mlečno belem in rdeče nadahnjenem tlaku* so hodili vojaki, plesalke, cigani z medvedi, služabniki v rumenem, lahke kočije so

* tlak – tlakovana podlaga

drsele za tenkimi konji, ki so se komaj dotikali tal, prodajalci balonov in slaščic so razglašali svojo robo, debeli mesarji in krčmarji so vabili v hiše, veliko je bilo otrok in vsi so bili v belih, sinjih ali rožnatih oblekah, z najmanjšimi so hodile mlade in stare otroške varuške z belimi pečami.*

V hišah pa so gorele luči, okna so žarela v rdečih, zelenih in belih lučeh in vse je kazalo, da sonca na nebo res ne bo. Ko se je Tek nagledal vrveža, je rekel psu:

»Baga, najti morava Zvezdico in Mihca.«

Šla sta za jato otrok in skrbnic, sledila sta veseli družbi dečkov, hodila sta po parkih in trgih, nato pa se je Baga usedel na svetlo zeleno stopnišče pred ozko modro palačo, ki je bila trdno zaprta, brez luči v oknih, in ni hotel več naprej. Tesni balkoni so bili zakriti s cvetočimi grmi, beli cvetni listi so se frfotaje spuščali na stopnišče.

»To mesto je zelo veliko, Baga, in moral se boš potruditi, da mi pomagaš najti Zvezdico in Mihca. Tebi pa je, kakor kaže, vseč sedeti na teh lepih stopnicah, kjer ni žive duše.«

In zdelo se mu je, da se Baga drži na smeh.

»Baga, prvič je, da ti moram povedati neprijetno reč: Ni mi vseč, da se mi smeješ, ko vidiš, da sem v skrbeh.«

Ob teh besedah so začele bít mestne ure dvanajst in Tek je štel na glas, spominjajoč se, kako zlato je sonce nad Mestnim logom v tem času. In, joj, kako ga mama čaka h kosilu.

V te misli se je oglasila množica drobnih korakov, pri tem so se široko odprla vrata za njegovim hrbtom, v hipu so se prižgale luči v vseh oknih, slišati je bilo veliko besed in cel živžav deklic se

* peča – staro žensko naglavno pokrivalo, obogateno s čipko

je vsul proti stopnicam, mimo Bage in Teka, ki je v tem trenutku zagledal Zvezdico v belem, s cvetnim vencem v laseh. Vstal je in jo na glas poklical, toda očitno ga ni slišala, z drugimi je hitela po stopnišču in se izgubila v razsvetljeno vežo.

»O, Baga, odpusti mi žalitev,« je rekel Tek, »iz tega sem se naučil, da prijatelj smeh obljublja samo dobro. Všeč mi je, da se spet držiš na smeh.« Baga mu je dal sapo. Medtem je padla cvetna vejica z balkona nad njim, pogledala sta kvišku: med vejami grma je bil Zvezdičin smehljajoči se obraz.

»Baga, zdaj pa korajža velja,« je rekel Tek, se vzel na pritlično okno, splezal po njem do vrha, se oprijel ograje balkona in se potegnil kvišku, tako da je bil z glavo ob tleh balkona, z nogami pa se je opiral na okno.

»Tekec,« je rekla Zvezdica, »kako ti gre? Ali mi lahko daš roko?«

»Seveda. Všeč mi je, da se ne cmeriš in da si kakor fant, in da si dobila tako lepo obleko.«

»Zakaj bi se cmerila? Zelo sem zadovoljna. In moram reči, da fant sploh ne bi hotela biti, kakor ti je najbrž znano iz najinih prejšnjih pogovorov.«

»Zvezdica, kaj pa mamica?« je vzkliknil Tek.

»Kakšne šale so to?« je skoraj jezno vprašala deklica. »Kaj pa je to – ,mamica'?«

»Mamica!« je zaklical Tek in od začudenja skoraj izpustil ograjo. »Kaj je mamica, sprašuješ. Pa ne, da se ne spomniš več svoje mamice?«

»Jaz nič ne vem, kaj je to mamica. In zdi se mi, Tekec, da se to pot cmeriš ti, kar je zame dokaz, da je zelo dobro biti punčka.«

»Še sreča, da ni sonca,« je klavrno pritrdil.

»Kaj je spet to: sonce?« je vprašala jezno.

Gledal jo je in dolgo ni rekel nič. Roke pa so ga začele boleti in videl je, da bo kmalu moral na tla. »Kje je Mihec?« je vprašal.

»Mihcu je zelo dobro in on se sploh ne cmeri. Stanuje pa nasproti v rdeči palači.«

»Posloviti se moram, Zvezdica. Ali naj še pridem?«

»Pridi,« je rekla. Komaj se je obdržal, ko ji je podal roko. Splezal je nazaj. Izginila je z balkona, majajoče cvetne veje so se umirile.

»Baga, to je moj črni dan,« je vzdihnil Tek in se usedel na stopnice. Pes ga je obliznil po licu. Tek se je obrisal, rekoč: »Hvala, Baga, čeprav to ni bilo lepo.«